

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 2 3 2 7 0 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Torek, 29. avgust 2023 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 40 nalog izbirnega tipa. Vsak pravilen odgovor je vreden 1 točko.

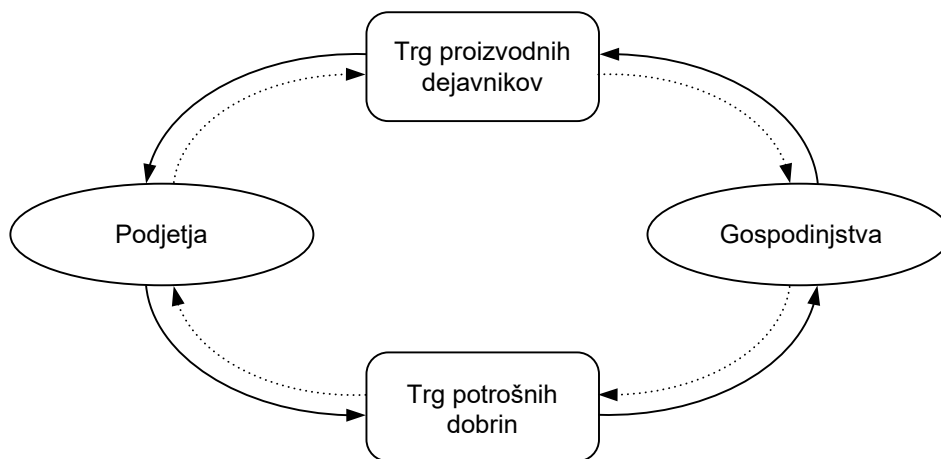
Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravilen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravilen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

- Gospodarski subjekti se srečujejo s **temeljnimi ekonomskim problemom** zaradi omejenosti sredstev, to pa vodi v
 - uporabo predpostavke ceteris paribus v ekonomiji.
 - nastanek zgolj tržnega gospodarstva v sodobnih državah.
 - nujnost izbire dobrin pri zadovoljevanju potreb.
 - upoštevanje subjektivnosti človeških potreb.
- Razliko med proizvodom in blagom najbolje opisuje trditev
 - V sodobnem tržnem gospodarstvu je proizvedenih manj proizvodov kot blaga.
 - Z izdelavo proizvodov posameznik zadovoljuje lastne potrebe, z izdelavo in prodajo blaga se zadovoljujejo potrebe drugih ljudi.
 - Kosilo, ki ga skuha mama za družino, je blago, ker je vanj vložila svoje delo in sredstva.
 - V sodobnem času zaradi napredka tehnologije upada proizvodnja proizvodov in blaga.
- Slika prikazuje enostavni model ekonomskega krožnega toka.

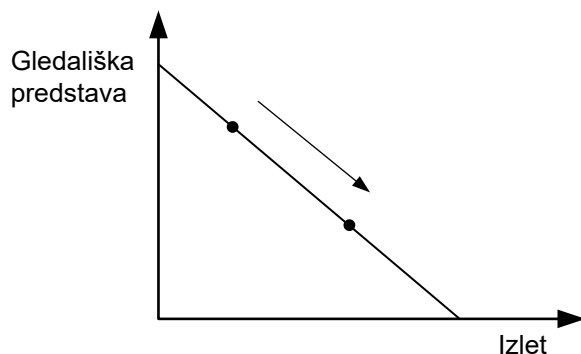

Ponudniki proizvodnih dejavnikov v enostavnem modelu ekonomskega krožnega toka so

- gospodinjstva.
- podjetja.
- država.
- tujina.

4. Slika prikazuje premico Dašinih alternativnih možnosti nakupa izletov in vstopnic za gledališke predstave.

Vrisani premik na premici cene je posledica

- A podražitve vstopnic za gledališke predstave in zmanjšane Dašine želje po obisku gledališča.
 - B pocenitve vstopnic za gledališke predstave zaradi dodatnih kulturnih prireditev v mestu.
 - C podražitve izletov, ker so se podražile letalske karte, saj je veliko letalskih družb propadlo.
 - D povečane Dašine želje po izletih, saj se jih zaradi pandemije v lanskem letu ni mogla udeležiti.
5. Anže potroši žepnino za nakup kave, ki stane 2 EUR, in revije, ki stane 4 EUR. Mejna koristnost zadnje kave, ki jo spiže, je 6 enot koristnosti.

	Število kav	Število revij	Celotna koristnost revij
A	6	1	20
B	4	2	32
C	2	3	39
D	0	4	41

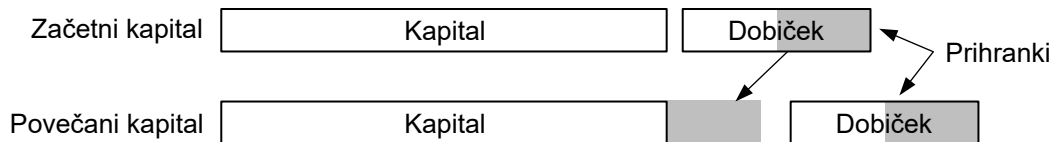
Z analizo podatkov ugotovimo, da Anže izbere optimalni nakup, ko kupi

- A šest kav in eno revijo.
- B štiri kave in dve reviji.
- C dve kavi in tri revije.
- D nič kav in štiri revije.

6. Podjetje ustvari prihodke s/z
- A nabavo surovin za izdelavo proizvodov.
 - B obračunom porabe električne energije.
 - C prodajo proizvodov in storitev na trgu.
 - D izdelavo proizvodov in storitev v podjetju.

7. Slika prikazuje proces oplajanja kapitala, ki je značilen za tržno gospodarstvo.

Prihranek pri dobičku imenujemo

- A akumulacija kapitala.
 - B maksimiranje dobička.
 - C amortizacija delovnih sredstev.
 - D tehnološki ekstradobiček.
8. V letu 2020 je v podjetju Pralko 95 delavcev izdelalo 66.500 pralnih strojev. Pralne stroje so prodali po prodajni ceni 500 EUR za kos. V letu 2020 je v podjetju Pralko
- A vrednostna produktivnost dela 500 EUR na zaposlenega.
 - B vsak delavec ustvaril v povprečju 47.500 EUR prihodka.
 - C povprečni produkt znašal 133 pralnih strojev.
 - D delavec izdelal v povprečju 700 pralnih strojev.

9. Konkurenčni podjetji Pero in Kartuša se srečujeta na trgu pisarniškega materiala. V preglednici so podatki o njunem poslovanju v letu 2020.

Ekonomske kategorije	Pero, d. o. o.	Kartuša, d. o. o.
Ekonomičnost poslovanja (e)	1,17	1,17
Donosnost podjetja (pf')	7,5 %	6 %
Število zaposlenih (L)	40	30
Celotni prihodek (TR)	6.000.000 EUR	5.900.000 EUR
Celotni stroški (TC)	5.900.000 EUR	5.802.000 EUR

Z analizo podatkov (izračune zaokrožite na cela števila) ugotovimo

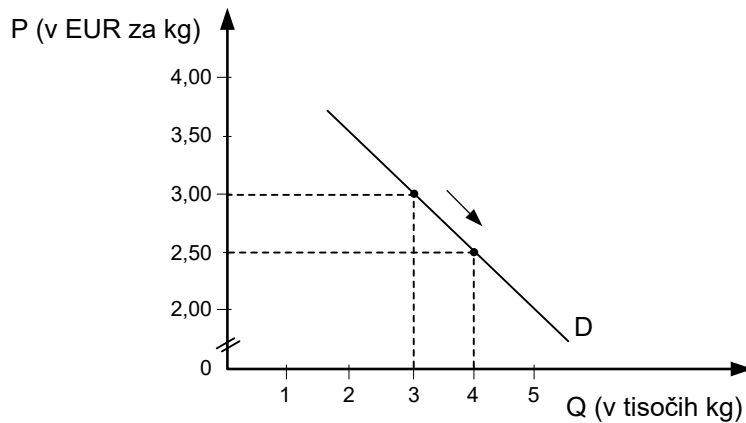
- A Podjetje Kartuša je manj donosno, saj posluje z večjim kapitalom kot podjetje Pero.
- B Bolj uspešno posluje podjetje Kartuša, saj z večjim številom zaposlenih dosega enako ekonomičnost poslovanja kot podjetje Pero.
- C Podjetje Pero ima za 300.000 EUR manjši kapital kot podjetje Kartuša.
- D Celotni dobiček podjetja Kartuša je za 2.000 EUR večji od celotnega dobička podjetja Pero.
10. Producerska funkcija nam pokaže
- A enako količino proizvodov, ki jo proizvedemo z različno kombinacijo proizvodnih dejavnikov in z najsodobnejšo tehnologijo.
- B največjo količino proizvodov, ki jo lahko proizvedemo s posamezno kombinacijo proizvodnih dejavnikov ob danih proizvodnih metodah.
- C največjo količino proizvodnje dveh dobrin, če podjetje povsem izkoristi vse proizvodne dejavnike na najboljši način.
- D optimalno količino proizvodnje ob minimalnih proizvodnih stroških.
11. Zakon padajočega mejnega donosa se pojavi
- A ob potrošnji dobrine, saj se zaradi zmanjšane intenzivnosti potreb mejna koristnost dobrin v določenem obdobju zmanjšuje.
- B v dolgem obdobju, ko se količina proizvodnje sicer poveča, ampak manj, kot se poveča uporaba proizvodnih dejavnikov, povprečni proizvodni stroški pa se povečujejo.
- C v zelo kratkem obdobju, ko ima podjetje na razpolago določeno zalogo proizvodov in se s prodajo na trgu te zaloge zmanjšujejo.
- D v kratkem obdobju, ko je pri povečanju proizvodnje vsaj eden od proizvodnih dejavnikov fiksen.

12. Točka na krivulji enakega produkta (izokvanta) pokaže
- A proizvodno izbiro dveh dobrin, ki jo družba lahko izbere, če v proizvodnji uporablja sodobno tehnologijo.
 - B eno izmed kombinacij uporabe dela in kapitala za proizvodnjo določene količine proizvodov.
 - C uporabo tiste količine proizvodnih dejavnikov, pri kateri podjetje proizvede največjo količino proizvodov.
 - D optimalno količino proizvodnih dejavnikov, s katero dosežemo največji podjetniški dobiček.
13. Pojma invencija (izum) in inovacija se razlikujeta, saj je
- A invencija vsaka novost, ki je rezultat namenskega raziskovanja, inovacija pa je uporaba invencije v proizvodnji.
 - B invencija dovoljenje, s katerim avtor določi njeno uporabo, inovacija pa je zakonsko zaščitena pravica gospodarskega izkoriščanja invencije.
 - C invencija pravica industrijske lastnine, s katero se omogoči razlikovanje blaga na trgu, inovacija pa je način, kako podjetje dostavi blago kupcu.
 - D invencija je pravno zaščiteno proizvodno postopek, inovacija pa je poslovna formula za zaščito invencije.
14. Splošni zakon povpraševanja pravi, da se obseg povpraševanja po dobrinah spreminja
- A premo sorazmerno s spremembo cene dobrine.
 - B v obratnem sorazmerju s spremembo cene dobrine.
 - C počasneje, kot se spreminja cena dobrine.
 - D hitreje, kot se spreminja cena dobrine.
15. Sprememba obsega ponudbe neke dobrine je posledica spremembe
- A proizvodnih stroškov.
 - B v obdavčenju podjetij.
 - C cene te dobrine.
 - D cene ključnega proizvodnega dejavnika.
16. Povpraševanje po določeni dobrini se poveča, če se cena neke druge dobrine zniža. Dobrini sta
- A inferiorni dobrini.
 - B normalni dobrini.
 - C substitutni dobrini.
 - D komplementarni dobrini.

19. Slika prikazuje trg z ananasom v Malem Dolu.

Z analizo slike ugotovimo, da je povpraševanje po ananasu

- A cenovno neelastično, saj se ob znižanju cene ananasa prihodek ponudnikov poveča.
 - B cenovno neelastično, saj se ob znižanju cene ananasa prihodek ponudnikov zmanjša.
 - C cenovno elastično, saj se ob znižanju cene ananasa prihodek ponudnikov poveča.
 - D dohodkovno elastično, saj se ob znižanju cene ananasa prihodek ponudnikov poveča.
20. Do kartelnega dogovarjanja med podjetji prihaja predvsem na trgu s/z
- A monopolom.
 - B monopolistično konkurenco.
 - C oligopolno konkurenco.
 - D popolno konkurenco.
21. Plača je najpomembnejši dohodek prebivalstva. Reprodukтивna funkcija plače
- A zagotavlja delavcu in njegovi družini primeren obstoj.
 - B spodbuja delavca, da opravlja določeno delo v podjetju za plačilo.
 - C omogoča doseganje višjega položaja v podjetju.
 - D predstavlja dohodek, ki ga prejme celotno aktivno prebivalstvo.

22. Živa je napredovala v službi. Njena neto mesečna davčna osnova se je povečala s 1.650 EUR na 2.150 EUR.

Če znaša neto mesečna davčna osnova v evrih		znaša dohodnina v evrih	
Nad	Do		
	708,33		16 %
708,33	2.083,33	113,33	+ 26 % nad 708,33
2.083,33	4.166,67	470,83	+ 33 % nad 2.083,33
4.166,67	6.000,00	1.158,33	+ 39 % nad 4.166,67
6.000,00		1.873,33	+ 50 % nad 6.000,00

(Vir: https://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/dohodnina/letna_odmera_dohodnine/#newsList. Pridobljeno: 1. 12. 2020.)

Z analizo podatkov v preglednici ugotovimo, da je Živa plačala (izračunano na dve decimalni mesti)

- A 113,33 EUR dohodnine za mesečno davčno osnovo 1.650 EUR.
 B 134,67 EUR dohodnine več zaradi povečanja mesečne davčne osnove.
 C 357,50 EUR dohodnine več zaradi povečanja mesečne davčne osnove.
 D 470,83 EUR dohodnine za mesečno davčno osnovo 2.150 EUR.
23. Merilo investiranja kot ekonomska funkcija dobička pomeni, da se podjetniki odločajo
- A med različnimi investicijami samo glede na njihovo vrednost.
 B med različnimi možnimi investicijami glede na pričakovano donosnost.
 C o zaprtju obratov, če ne dosežejo pričakovane ekonomičnosti.
 D o višini dobička, ki ga bodo namenili za posodobitev podjetja.
24. V osebno potrošnjo uvrščamo
- A porabo dobrin v šolstvu in zdravstvu.
 B porabo dobrin za vojaške namene.
 C porabo trajnih in netrajnih dobrin v gospodinjstvu.
 D dobrine, ki so namenjene porabi v naslednjem proizvodnem procesu.
25. Poslovne banke v Sloveniji želijo poenostaviti denarno poslovanje in z uvedbo mobilne denarnice povezati pametne telefone z novimi načini plačevanja. Mobilna denarnica je aplikacija, v katero si uporabnik naloži svojo bančno kartico in plačuje račune z uporabo mobilnega telefona. Funkcija, ki jo opravlja denar, ko kupujemo izdelke v trgovinah z uporabo mobilne denarnice, je
- A svetovni denar.
 B hranilec vrednosti.
 C merilec vrednosti.
 D plačilno sredstvo.

26. Centralna banka države Šukranije skrbi za ustrežno količino denarja v obtoku z upoštevanjem kvantitetne teorije denarja. V prejšnjem letu se je obseg proizvodov in storitev povečal za 4,5 %, cene pa so se zvišale za 2 %. Centralna banka mora zaradi povečane hitrosti kroženja denarja za 3 % povečati maso denarja za

- A 2,5 %.
- B 3 %.
- C 3,5 %.
- D 4,5 %.

27. Deflacija se pojavi v gospodarstvu, ker

- A se poveča povpraševanje po osnovnih dobrinah, povpraševanje po luksuznih dobrinah pa se zmanjša.
- B se zaradi krize in nezaupanja v prihodnost poveča varčevanje prebivalstva.
- C centralna banka zniža temeljno obrestno mero (eskontno stopnjo) za poslovne banke, zato te povečajo kreditiranje podjetij.
- D je država liberalizirala trg naftnih derivatov, to pa je povzročilo kratkoročni dvig cen nafte.

28. Gospodarske dejavnosti so razvrščene v ustrezne gospodarske sektorje. Pravilno razvrstitev gospodarskih dejavnosti prikazuje

	Primarni sektor	Sekundarni sektor	Terciarni sektor
A	rudarstvo	živilska industrija	trgovina
B	predelovalne dejavnosti	poljedelstvo	promet
C	ribištvo	energetika	zdravstveno varstvo
D	gozdarstvo	izobraževanje	kulturne dejavnosti

29. Učinki tretje industrijske revolucije se kažejo v tem, da se

- A povečuje število delavcev, ki delajo neposredno v proizvodnji.
- B večja število delavcev, ki se ukvarjajo s poslovnimi informacijami, skrbijo za promocijo izdelkov, za prodajo, za finančno podporo poslovanju.
- C delavci specializirajo in razslojujejo na nekvalificirane delavce (modri ovratniki) in kvalificirane delavce (beli ovratniki).
- D vse več specializiranih delavcev z minimalno plačo seli v industrijska središča, kjer opravljajo dela za tekočim trakom.

30. Prednost delniške družbe pred individualnim podjetjem je v tem, da
- A imajo lastniki prednostnih delnic pravico do sodelovanja pri upravljanju delniške družbe.
 - B se nadzor nad podjetjem prenese od ene skupine delničarjev na drugo skupino.
 - C ima delniška družba maloserijsko proizvodnjo in proizvaja zlasti za domači trg.
 - D ima delniška družba več možnosti za pridobitev dodatnega kapitala za razvoj podjetja.
31. Prevzem podjetij pomeni
- A poprodajo tehnoloških pravic (patentov in licenc) tujemu podjetju.
 - B prenos nadzora nad podjetjem od ene skupine delničarjev na drugo skupino.
 - C povezavo dveh približno enako močnih podjetij v eno podjetje.
 - D da finančno močnejše podjetje prevzeme dolgove šibkejšega podjetja.
32. »Digitalni marketing predstavlja trenutno enega pomembnejših komunikacijskih kanalov med blagovnimi znamkami in potrošniki, kar predstavljajo tudi preventivni ukrepi, kajti vse več aktivnosti se seli na splet. Mnogi napovedujejo, da bodo naložbe v obdobju korona krize v digitalno oglaševanje narasle, kar pa pomeni, da morate v času izjemne konkurence biti vedno korak pred drugimi in ob pravem času in na pravem mestu doseči uporabnika, ki je lahko hkrati že vaš potencialni kupec.«

(Vir: <https://beglobal.si/category/spletno-oglasovanje/>. Pridobljeno: 20. 12. 2020.)

Oblika konkurence, ki jo opisuje besedilo, se imenuje

- A konkurenca s prodajnimi ukrepi.
 - B substitucijska konkurenca.
 - C tehnološka konkurenca.
 - D cenovna konkurenca.
33. Gospodarsko rast gospodarstva merimo z obrazcem
- A $\frac{BDP_t - BDP_{t-1}}{\text{število prebivalcev}} \times 100$
 - B $\frac{BDP_t - BDP_{t-1}}{BDP_{t-1}} \times 100$
 - C $\frac{BDP_t - BDP_{t-1}}{2} \times 100$
 - D $\frac{BDP_t - BDP_{t-1}}{\text{koeficient rasti cen}} \times 100$

34. V preglednici so podatki, ki prikazujejo BDP in prebivalstvo Slovenije v zadnjem četrtletju leta 2017, 2018 in 2019.

Leto	2017	2018	2019
BDP po tekočih cenah (v milijonih EUR)	43.009	45.863	48.393
Prebivalci	2.065.890	2.076.595	2.094.060

(Vir: <http://www.stat.si/>. Pridobljeno: 13. 12. 2020.)

Z analizo podatkov v preglednici ugotovimo, da

- A je BDP na prebivalca najnižji leta 2018 in najvišji leta 2019.
 - B znaša leta 2017 BDP na prebivalca 48.033,90 EUR.
 - C znaša leta 2018 BDP na prebivalca 20.818,63 EUR.
 - D je BDP na prebivalca leta 2018 višji kot leta 2017, a nižji kot leta 2019.
35. Življenjski standard ljudi
- A pomeni življenjske razmere v najširšem pomenu.
 - B se meri z velikostjo BDP na prebivalca.
 - C je odvisen od količine porabljenih dobrin in storitev na prebivalca.
 - D se občutno zmanjša, če se poveča onesnaženost okolja.
36. Za ekspanzivno (pospeševalno) monetarno politiko je značilno
- A povečevanje količine denarja v obtoku in s tem upadanje obrestnih mer.
 - B povečevanje količine denarja v obtoku ob hkratnem naraščanju obrestnih mer.
 - C zmanjševanje količine denarja v obtoku in s tem znižanje obrestnih mer.
 - D zmanjševanje količine denarja v obtoku ob hkratnem povečevanju obrestnih mer.

37. Preglednica prikazuje javnofinančne prihodke Slovenije v letu 2019.

Javnofinančni prihodki	v milijonih EUR
Davčni prihodki	17.178,5
Nedavčni prihodki	1.113,6
Kapitalski prihodki	136,2
Prejete donacije iz domačih in tujih virov	14,7
Transforni prihodki	57,4
Prejeta sredstva iz EU	730,4
Skupaj prihodki	19.230,8

(Vir: UMAR, Ekonomsko ogledalo, št. 2/2020, https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/2020/. Pridobljeno: 11. 1. 2021.)

Tekoči prihodki so v letu 2019 znašali

- A 89,33 % skupnih prihodkov.
- B 95,83 % skupnih prihodkov.
- C 18.292,1 milijona EUR.
- D 18.428,3 milijona EUR.

38. Trgovinska bilanca prikazuje

- A vse transakcije prebivalcev države s tujino v letu dni.
- B vsa plačila, ki gredo legalno preko državne meje v letu dni.
- C vrednost izvoza in uvoza blaga in storitev.
- D vrednost izvoza in uvoza blaga.

39. Slovensko podjetje je uvozilo 12.000 kg polenovk, ki jih islandski izvoznik prodaja po 425 islandskih kron (ISK) za kilogram. Pri tečaju 0,65 EUR za 100 ISK mora slovenski uvoznik plačati islandskemu podjetju

- A 3.315,00 EUR.
- B 33.150,00 EUR.
- C 78.461,54 EUR.
- D 312.000,00 EUR.

40. Preglednica prikazuje podatke o vrednosti Ginijevega količnika v odstotkih za tri države Evropske unije za leti 2018 in 2019.

Leto \ Država	Avstrija	Hrvaška	Slovenija
2018	26,8	29,7	23,4
2019	27,5	29,2	23,9

(Vir: EUROSTAT, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?lang=en&dataset=ilc_di12. Pridobljeno: 12. 12. 2020.)

Analiza podatkov v preglednici pokaže, da

- A ima najbolj neenako porazdeljene dohodke v obeh letih Slovenija, sledi ji Hrvaška in nato Avstrija.
- B ima Slovenija v letu 2019 sicer nekoliko večjo neenakost v porazdelitvi dohodkov kot v letu poprej, a še zmeraj so pri nas v obeh letih dohodki bolj enakomerno porazdeljeni kot v Avstriji in na Hrvaškem.
- C ima Hrvaška najbolj enako porazdeljene dohodke, sledi ji Avstrija in nato Slovenija, se je pa na Hrvaškem neenakost porazdelitve dohodka v letu 2019 v primerjavi z letom 2018 poslabšala.
- D se je neenakost porazdelitve dohodkov v letu 2019 v primerjavi z letom 2018 izboljšala v Avstriji in v Sloveniji, na Hrvaškem pa se je porazdelitev dohodkov poslabšala.

